

УДК 821.161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-44>

Лариса ВАКУЛОВИЧ,

orcid.org/0000-0003-2189-6275

викладач кафедри української та іноземних мов
Національного університету фізичного виховання і спорту України
(Київ, Україна) lar2705@ukr.net

Наталія НАЗАРЕНКО,

orcid.org/0009-0006-3421-4957

старший викладач кафедри української та іноземних мов
Національного університету фізичного виховання і спорту України
(Київ, Україна) nat_naz@ukr.net

Ірина РЕГУШЕВСЬКА,

orcid.org/0009-0000-8994-8989

старший викладач кафедри української та іноземних мов
Національного університету фізичного виховання і спорту України
(Київ, Україна) regushevskayairina@gmail.com

КРЕАТИВНІ ПІДХОДИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Креативні підходи до навчання — один із трендів у сучасній освіті. Модернізація вищої освіти спонукає науково-педагогічних працівників до опанування й впровадження інноваційних методів навчання й викладання, а в нову інформаційну епоху саме вища освіта має стати основоположним елементом прогресу, адже вищі мають готувати фахівців нової якості, здатних творчо мислити, швидко орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, приймати нестандартні рішення, вчитися і розвиватися протягом усього життя, а головне – залишатися патріотом рідної землі. Отже, підвищується соціальне значення держави у забезпеченні доступу до якісної освіти, високого рівня знань, можливості набуття відповідних вмінь, компетенцій через надання вищим академічної мобільності й свободи.

Основним питанням у вирішенні завдання підвищення ефективності і якості навчального процесу є активізація навчання студентів. Навчання спрямоване не тільки на сприйняття навчального матеріалу, але й на формування позитивного ставлення студентів до самої пізнавальної діяльності.

Одним з основних складових навчально-виховного процесу є також мотивація студентів до навчання. Мотивація постає як показник, так і критерій успішності та ефективності професійного становлення майбутнього фахівця. Усвідомлення студентами важливості вивчення дисципліни через розуміння динамічності її розвитку та перспективи застосування, а також взаємозв'язок з іншими дисциплінами спонукає їх до формування мотивації з метою досягнення досягнення успіху.

Навчальна мотивація – це процес, метод і засіб спонукання студентів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного засвоєння знань.

Через зміст навчальної діяльності формується певне ставлення студентів до навчальної дисципліни й усвідомлюється його ціннісна значущість для особистісного, в тому числі інтелектуального розвитку.

У статті розглянуто ключові питання інноваційного підходу до організації освітнього процесу та підготовки здобувачів вищої освіти, а також описано основні методи їх використання та розкрито доцільність застосування у процесі навчання.

Ключові слова: мотивація навчальної діяльності, креативність, компетентність, майбутні фахівці, освітній процес, освітні технології.

Larysa VAKULOVYCH,

orcid.org/0000-0003-2189-6275

Lecturer at the Ukrainian and Foreign Languages Department
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) lar2705@ukr.net**Natalia NAZARENKO,**

orcid.org/0009-0006-3421-4957

Senior Lecturer at the Ukrainian and Foreign Languages Department
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) nat_naz@ukr.net**Iryna REHUSHEVSKA,**

orcid.org/0009-0000-8994-8989

Senior Lecturer at the Ukrainian and Foreign Languages Department
National University of Physical Education and Sports of Ukraine
(Kyiv, Ukraine) regushevskayairina@gmail.com

CREATIVE APPROACHES TO INCREASE THE MOTIVATION OF EDUCATIONAL ACTIVITIES OF HIGHER EDUCATION APPLICANTS

Creative approaches to learning are one of the trends in modern education. The modernization of higher education encourages scientific and pedagogical workers to master and implement innovative methods of learning and teaching, and in the new information age, higher education itself should become a fundamental element of progress, because higher education institutions should train specialists of new quality, who are able to think creatively, quickly navigate in the modern information space, to make non-standard decisions, to learn and develop throughout life, and most importantly – to remain a patriot of the native land. Consequently, the social importance of the state in providing access to quality education, a high level of knowledge, and the possibility of acquiring relevant skills and competences through providing higher education institutions with academic mobility and freedom increases.

The main issue in solving the task of increasing the efficiency and quality of the educational process is the activation of student learning. Training is aimed not only at the perception of educational material, but also at the formation of a positive attitude of students towards the cognitive activity itself.

One of the main components of the educational process is the motivation of students to study. Motivation appears both as an indicator and as a criterion of success and efficiency in the professional formation of a future specialist.

Educational motivation is a process, method and means of encouraging students to productive cognitive activity, active assimilation of knowledge.

Due to the content of the educational activity, a certain attitude of students towards the academic discipline is formed and its valuable significance for personal, including intellectual development is realized.

Key words: motivation of educational activity, creativity, competence, future specialists, educational process, educational technologies, modernization.

Постановка проблеми. Сьогодні українська освіта переходить до нових європейських освітніх стандартів, тому сучасний освітянин повинен удосконалювати методи навчання, розвивати креативність вихованців та організувати навчання творчо. Основне завдання, яке стоїть перед педагогами – це поглиблення пізнавального інтересу учнів, студентів та їх залучення до активної та самостійної діяльності, а також забезпечення високого рівня підготовки майбутніх фахівців, уміння їх самостійно мислити, пропонувати нестандартні ідеї, проявляти творчий підхід до вирішення різноманітних ситуацій.

Аналіз досліджень. Дослідженню креативності в освіті присвячені наукові праці А. Крафт, А. Міллер, В. Джеффері, Д. Флейт, Е. Аленсар,

Дж. Відсом, М. Ліблінг, Н. Перейра. Проблема-тику розвитку навичок креативного мислення у студентів вивчали Я. Надзігеоргіоу, П. Фокіаліс, М. Кабуропоулоу, Н. Ларраз та ін.

Сучасна психолого-педагогічна наука розглядає креативність із різних точок зору. Зокрема, дослідники визначають загальні основи креативності (Дж. Гілфорд П. Торренс та ін.), механізми креативного мислення (Г. Альтшуллер, Дж. Гілфорд, О. Лук, О. Матюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов та ін.).

Мета статті – огляд і аналіз сучасних тенденцій розвитку методів навчання у вищій школі, а також дослідження сутності, значення та розвитку креативності навчального процесу насамперед вищої освіти, реалізація нестандартних підходів на заняттях зі студентами.

Виклад основного матеріалу. Зміни життя в сучасному світі вимагають і змін мети та призначення сучасної освіти. У зв'язку з сучасними змінами в інформаційному просторі, розвитком online сервісів та smart-технологій знижується зацікавленість студентів до традиційних занять – передача «готових» знань від викладача до слухача перестає бути основним завданням навчального процесу. В такій ситуації важливим є пробудити інтерес до навчальної теми, перетворювати аудиторію з пасивних спостерігачів на активних учасників заняття. У контексті реформування вищої освіти наразі актуальним є студентоцентроване навчання, яке передбачає розвиток у студентів здатності критично мислити, бути конкурентоздатними, вирішувати ефективно професійні завдання. Досліджено, що креативний підхід передбачає спрямування освітнього процесу на забезпечення формування і розвитку особистісної і професійної креативності. Тому креативні методи зараз активно застосовують у навчальних закладах.

Термін «креативність» походить від латинського слова *creatio* (створення). «Словник українського педагога» визначає креативність як здатність до творчого мислення, здатність породжувати нові ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації (Гришук, 2015: 105).

Становлення особистості майбутнього фахівця проходить під час навчання в закладі вищої освіти і від отриманих знань та досвіду залежить його подальша професійна діяльність майбутнього фахівця. Саме здатність майбутнього фахівця критично мислити, ефективно вирішувати складні завдання передбачає формування компетентностей та застосування нових підходів до навчання, які сприятимуть розвитку особистості. І в цьому процесі велику роль відіграє креативність, яка є потенційним рушієм побудови висококонкурентного суспільства, яке здатне протистояти будь-яким викликам сучасності.

Найбільш продуктивними методами, спрямованими на розвиток навичок креативного мислення у студентів, є проблемно-дослідницький, проектний, ігровий методи, метод мозкового штурму. З розвитком креативного мислення пов'язані такі розумові операції як узагальнення, абстрагування, аналіз, синтез, порівняння. Розвитку креативного мислення у студентів сприяють певні психологічні фактори: атмосфера довіри та співробітництва на заняттях, позитивні емоції, індивідуальний підхід до студентів. Креативність у навчанні передбачає не лише виконання пев-

ного типу завдань, а й зміну загального підходу до навчального процесу.

Крім того, сьогодні вже неможливо викладати предмети традиційно, оскільки у центрі навчального процесу знаходиться не викладач, а студент, думку якого потрібно поважати, а також заохочувати його до активності, та до творчості.

На даному етапі в умовах змішаного або дистанційного навчання ми дещо обмежені в «безпосередньому живому спілкуванні, і це вже стало нашою реальністю. А отже, під час занять вимушені потрібно прораховувати та передбачати усі можливі шляхи розвитку навчальної ініціативи учасників освітнього процесу. Ще донедавна дистанційне навчання було однією із перспективних альтернативних можливостей організації освітнього процесу, але в умовах сьогодення дистанційне навчання стало не потенційною можливістю, а необхідністю. Перехід навчання з навчальних аудиторій у віртуальні мережі посилив самостійну складову вищої освіти і визначив важливість побудови ефективної взаємодії викладача і студента на принципах саморозвитку, самоудосконалення, самоосвіти. Технології дистанційного навчання можуть використовуватись не тільки в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання: очній, заочній – сучасні студенти все частіше користуються неформальними можливостями навчання за допомогою різних відкритих освітніх практик, таких, як використання різноманітних відкритих освітніх ресурсів.

Тож сьогодні найбільш актуальним стає поява нового поняття – «мобільне навчання», або SMART-освіта, яке тісно пов'язане з електронним та дистанційним. І в нього є свої переваги – можливість навчатися будь-де та будь-коли; безперервний доступ до навчальних матеріалів; підвищена інтерактивність.

Дистанційне навчання набуває все більшої популярності в світі. І особливо популярною у світі серед викладачів стала Система Moodle як інструмент для створення динамічних курсів для студентів. Moodle орієнтована на спільну роботу. В системі для цього передбачена маса інструментів: вікі, глосарій, блоги, форуми, практикуми. При цьому навчання можна здійснювати як асинхронно, коли кожен студент вивчає матеріал у власному темпі, так і в режимі реального часу, організовуючи онлайн лекції, вебінари та семінари. В системі можливо здійснювати обмін файлами між студентами та викладачем. Широкі можливості для комунікації – одна з найсильніших сторін платформи Moodle. У форумах можна проводити обговорення по групах, оцінювати повідомлення,

прикріплювати до них файли будь-яких форматів. В особистих повідомленнях і коментарях є можливість обговорити конкретну проблему з викладачем особисто. А в режимі реального часу обговорення відбувається в чатах. Крім того, Moodle надає широкі можливості для використання засобів мультимедіа – використання відео та аудіоматеріалів, малюнків значно підвищує ефективність викладання та зацікавленість студентів до засвоєння нового матеріалу.

Одним зі способів розвитку креативності є інтерактивне навчання, в ході якого студенти вчать критично мислити, приймати правильні рішення та вирішувати проблеми в процесі дискусій. Інтерактивний (“inter” – це взаємний, “act” – діяти) – означає взаємодіяти, знаходитися в режимі бесіди, спілкування, діалогу з кимось. Такий метод у навчанні є одним з найбільш ефективних, оскільки активізує мислення і комунікативні здібності студентів. Отримавши рекомендацію від викладача, можна відразу ж виправити помилку і закріпити в пам’яті та на практиці правильне виконання. Інтерактивна методика застосовується у вивченні будь-якої дисципліни. Великою популярністю користуються метод «мозкової атаки», який полягає в тому, що студенти отримують тільки одну проблему для розв’язання, а їхнім завданням є генерація якнайбільшої кількості різних неординарних ідей для її вирішення. Для реалізації занять цим методом необхідно створити для студентів такі умови, у яких вони б могли висловлювати сміливі, нестандартні ідеї розв’язання проблеми за принципом «перша думка – найкраща».

Цікавим методом є також «Оксфордські дебати», принципи яких опираються на традиції британської Палати громад. Учасники дебатів діляться на дві команди, у дебатах вони називаються сторонами: за дискусювану тезу (сторона пропозиції) та проти (сторона опозиції). Такий метод є чудовим тренінгом для публічних виступів, а учасники вчать принципів побудови виступу, техніки та відповідного використання невербальної комунікації.

На відміну від інтерактивних методів, активні означають безпосередню участь студентів у виконанні практичних завдань і вправ, іноді без взаємодії між собою. Поряд з цим інтерактивне спілкування з викладачем зберігається. Такі методи найбільш дієві, але вимагають високої організованості та самостійності. До таких методів належить виробнича практика або виконання завдань безпосередньо в аудиторії; корисним буде і навчання інших, коли студент бере на себе роль викладача і

пояснює матеріал іншим студентам, даючи відповіді на поставлені ними запитання.

Сучасна освіта спрямована на формування особистості, здатної самостійно навчатися впродовж усього життя. У зв’язку з цим постає необхідність змінити своє відношення до отримання професії, бо справжня освіта – це процес. Рівень освіченості визначається не лише ступенем розвитку інтелекту, але й здатністю швидко реагувати на нову інформацію, виокремлювати її із загального потоку, творчо перероблювати й приймати правильні рішення. Завданням сучасних вишів є підготовка спеціаліста, що вільно та свідомо володіє технологією самонавчання. Саме для цього під час навчання ефективними будуть тренінги – це комплекс вправ, спрямованих на відпрацювання або вдосконалення певних навичок та вмінь; планомірна підготовка до їх максимального застосування. Тренінг – це водночас і цікаве спілкування, і захопливий процес пізнання себе та інших, і ефективна форма опанування знань, розширення досвіду, і спосіб формування вмінь та навичок. Форми і методи, які використовуються під час проведення тренінгів, ґрунтуються на активності кожного учасника освітнього процесу, на співіснуванні різних точок зору та вільному їх обговоренні. Групові та колективні тренінги формують вміння працювати в колективі, розподіляти обов’язки та делегувати повноваження, що надзвичайно важливо в сучасному суспільстві. Беручи участь у груповій роботі кожен член групи постає джерелом інформації та емоційної підтримки для інших учасників, а також отримує нову інформацію стосовно самого себе. Переваги тренінгу перед іншими методами навчання переконують, що він має місце на існування в сучасному навчальному процесі.

Навчальний процес у вищій школі – це система організації навчально-виховної діяльності, в основу якої покладено єдність і взаємозв’язок викладання (діяльність викладача) і учіння (діяльність студента), спрямованих на досягнення цілей навчання, розвитку особистості студента та підготовки до професійної діяльності. Цифровізація освіти вимагає застосування набору знань та умінь, що необхідні для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою виконання різноманітних завдань. Володіння цифровими компетенціями дозволяє підвищувати якість навчального процесу, покращує технічні уміння користуватись цифровими пристроями, критично ставитись до якості інформації в мережі, а також забезпечує відкритість до цифрової творчості й навчання.

Одним з прикладів навчання з використанням цифрових технологій можна назвати дистанційне навчання, яким користуються всі країни світу, і кожна з них вносить свої, характерні для них, зміни. Не стала винятком і Україна. Основними принципами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі роботи, надання студентам можливості самостійного освоєння досліджуваного матеріалу, а також консультативний супровід у процесі дослідницької діяльності.

Технології дистанційного навчання можна згрупувати таким чином:

Дані – надсилання та отримання інформації через електронні системи (комп'ютери):

Голосові – аудіо інструменти (телефонний зв'язок, аудіоконференція, аудіоінструменти-записи на радіо);

Відео – слайди, фільми, відеозаписи; відео трансляції в режимі реального часу, а також аудіоконференції).

Друковані – основний елемент програм дистанційного навчання (підручники, посібники, кейси тощо). Як правило, в програмах дистанційного навчання застосовується комбінація різних медій, інструментів, кожен з яких слугує певним цілям. В режимі онлайн можна проводити різноманітні заходи зі студентами – відеоконференції, форуми, чати, блоги, анкетування, а соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки дають змогу вести обговорення тем, завдань, проблем та доносити нову інформацію.

Виходячи з названих вище факторів можна зробити висновок, що дистанційне навчання набуває значення однієї з ефективних систем підготовки кваліфікованого фахівця, воно стає ефективним інструментом адаптивного навчання, тому що взаємодіють зі студентом в режимі реального часу та забезпечують індивідуальну підтримку кожного здобувача вищої освіти.

Ефективними та цікавими технологіями дистанційного навчання є тестування, яке широко використовується у світовій педагогічній практиці, приділяється значна увага. В навчальному процесі закладу вищої освіти застосовуються різноманітні традиційні форми контролю знань, умінь та навичок студентів – контрольні роботи, співбесіда, написання рефератів, семінари, самоконтроль, курсові та дипломні роботи, заліки, іспити. Зараз у світовій практиці для визначення рівня знань широко застосовується тестовий контроль та рейтинг, які в повному обсязі враховують усі функції педагогічного контролю. Особливістю тестування є те, що воно виконує три основні

взаємопов'язані функції: діагностичну, навчальну і виховну. Завдяки тестовому контролю можна успішно керувати навчальним процесом, удосконалити його, здійснювати індивідуальний та диференційований підходи до студентів з мотиваційним елементом конкурентності, і в подальшому до підтримки інтересу студентів до навчання. На сучасному етапі більшість тестів автоматизовані і представлені (частково або повністю) у вигляді комп'ютерних тестів (комп'ютерного контролю). Комп'ютерний контроль “загострює помилки” і привертає до них увагу, підводячи до наступного етапу – самоконтролю. Уміння здійснити самоконтроль, навіть і з допомогою комп'ютера, свідчить про високий ступінь самостійності мислення, самокритичності студентів.

У зв'язку з тим, що наша держава стоїть на порозі глобальних змін у суспільстві, надзвичайно актуальними сьогодні є проведення нестандартних занять. Людина, вимоги до життя і сама людина міняються досить стрімко. Основні проблеми, які викладач має розв'язати на занятті зі студентами, – уміння мислити, комунікабельність, тобто необхідно пробудити творчість, активність, захоплення студентів, інтерес до навчального процесу. Тому важливо використовувати особливі форми і методи навчання для цього. Актуальним є створення нових освітніх технологій, які мають сприяти загальному розвитку особистості, формуванню її світоглядної культури, індивідуального досвіду, інтуїції, творчості, інтегративності мислення. За підрахунками вчених, сьогодні налічується близько 40 типів нестандартних занять – заняття-гра, заняття-рольова гра, заняття-діалог, бінарне заняття, вікторина, захист ідей, заняття взаємоконтролю, КВК та ін..

Більшість занять нестандартної форми передбачає групове навчання, що сприяє засвоєнню бази знань, вміння висловлювати особисту думку та прислухатися до думки інших, формує навички самоконтролю, почуття обов'язку й відповідальності за результати навчання. Студенти на таких заняттях не лише сприймають певну суму знань, а беруть активну участь у їх засвоєнні.

Останнім часом популярними є так звані інтегральні заняття, що поєднують в собі два або три предмети. На думку вчених, поєднання в одному занятті відомостей інших навчальних предметів, об'єднаних однією темою, сприяє, збагаченню сприймання, мислення і почуттів студентів, що дає змогу з різних сторін пізнати якість явища або поняття.

Досить поширеними є різновиди дослідницьких занять, метою яких є отримання навчальної

інформації з першоджерел, розвиток спеціальних умінь і навичок. Їх основна мета – аналіз писемних джерел, документальних матеріалів, літератури, опрацювання статистичних даних, складання графіків, таблиць тощо. Тему заняття слід оголосити заздалегідь, щоб студенти могли ознайомитися з матеріалом, а потім по черзі виступити перед групою. Така форма заняття дозволяє всім студентам групи ознайомитися із різними поглядами на проблему набагато ефективніше, ніж це можна зробити під час звичайного заняття.

Досить поширеними методами активізації навчальної діяльності студентів є різноманітні творчі завдання – есе, презентації Power Point, проспекти, плакати і т.д. Такі творчі завдання демонструють уміння студентів мислити креативно, нестандартно, продукувати власні ідеї, продуктивно працювати з різними видами інформації. Наприклад, для написання есе студентам пропонується тема, з якої вони висловлюють власні думки у стислому вигляді на 1–2 сторінках. Есе формує вміння креативного мислення, висловлення думок, які підкріплюються цитатами відомих вчених, видатних постатей. Есе використовується також як форма контролю в тестових завданнях.

Найбільш містким відображенням знань студентів з тієї чи іншої теми є презентація Power

Point. Вона представляє собою інформацію за чітко розподіленими інформаційними блоками, а також розвиває пошукові здібності студентів. У презентації можуть використовуватись рисунки, фотографії, схеми, таблиці. Така робота є результатом вивчення, осмислення і переробки теоретичного матеріалу, відпрацювання методів і технологій. Як правило готувати презентації студенти залюбки погоджуються. Заняття з демонстрацією студентських презентацій можна провести у формі конкурсу чи захисту творчої роботи, а самі ж презентації демонструють вміння студентів узагальнювати і систематизувати інформацію, яка вивчалась.

Отже часи змінюються, перед суспільством постають нові вимоги і проблеми, тому освітній процес навряд буде колишнім і слід динамічно прилаштовуватись до змін, які відбуваються у світі. Пошук ефективних освітніх технологій дозволяє досягнути ефективних результатів у вивченні дисциплін, за менший час оволодіти більшим об'ємом знань і розв'язати цілу низку освітніх завдань. Тому для підготовки висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможними на сучасному ринку праці, нині є потреба в оновленні змісту та методики викладання, а також використання нестандартних методів навчання (Нестеренко, 2021: 369).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арешонков, В. С. Цифровізація вищої освіти: виклики та відповіді. *Вісник НАПН України*. 2020. Вип. 2. С. 1–6.
2. Дубик В. Я. Цифрові інструменти в дистанційному освітньому процесі. *Дистанційне навчання у ЗВО: моделі, технології, перспективи*: зб. матеріалів круглого столу за участю радників академічних груп та викладачів факультету управління фінансами та бізнесу. 28 квітня 2021 р. Львів : ЛНУ імені І. Франка, 2021. С. 58.
3. Бахтіярова Х. Ш., Арістова А. В. Інноваційні технології навчання : навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів. Київ, 2017. 172 с.
4. Колос К. Р. Система Moodle як засіб розвитку предметних компетентностей учителів інформатики в умовах дистанційної післядипломної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.1. Київ, 2011. 21 с.
5. Подлесна Г. В., Ільченко А. М. Психологічний аналіз показників креативності у здобувачів вищої освіти. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору* : матеріали XIV Міжнародної наук.-практ. конф., (м. Київ 18–20 листопада 2019 р.). Київ, 2019. С. 14–15.
6. Ребуха Л. З. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с.
7. Фатхутдінова О. В. Впровадження нових технологій в процесі підготовки спеціалістів правознавства. *Гуманітар. вісн. Запоріж. держ. інж. акад.* 2012. Вип. 48. С. 38.
8. Чернілевський Д. В. Реалізація сучасних педагогічних технологій: креативний підхід. *Креативна педагогіка*. 2017. № 12. С. 27–32.

REFERENCES

1. Areshonkov, V. S. (2020) Tsyfrovizatsiia vyshchoi osvity: vyklyky ta vidpovidi. [Digitization of higher education: challenges and answers] *Visnyk NAPN Ukrainy. Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*. 2, 1–6. [in Ukrainian]
2. Dubyk V. Ya. (2021) Tsyfrovii instrumenty v dystantsiinomu osvithnomu protsesi. [Digital tools in the distance educational process]. *Dystantsiine navchannia u ZVO: modeli, tekhnolohii, perspektyvy*: zb. materialiv kruhloho stolu za uchastiu poradnykiv akademichnykh hrup ta vykladachiv fakultetu upravlinnia finansamy ta biznesu. – Distance learning in higher education institutions: models, technologies, perspectives: coll. materials of a round table with the participation of

advisers of academic groups and teachers of the Faculty of Finance and Business Management LNU imeni I Franka, 58. [in Ukrainian]

3. Bakhtiarova Kh. Sh., Aristova A. V. (2017). Innovatsiini tekhnolohii navchannia : navch. posibn. dlia stud. vyshchych tekhnichnykh navchalnykh zakladiv. [Innovative learning technologies: education. manual for students higher technical educational institutions]. 172 [in Ukrainian]

4. Kolos K. R. (2011) Systema Moodle yak zasib rozvytku predmetnykh kompetentnostei uchyteliv informatyky v umovakh dystantsiinoi pislidyplomnoi osvity. [The Moodle system as a means of developing the subject competencies of informatics teachers in the conditions of distance postgraduate education] – Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : 13.00.1. – Autoref. thesis for obtaining sciences. candidate degree ped. of science. 21. [in Ukrainian]

5. Podliesna H. V., Ilchenko A. M. (2019). Psykholohichniy analiz pokaznykiv kreatyvnosti u zdobuvachiv vyshchoi osvity. [Psychological analysis of indicators of creativity among students of higher education]. Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehratsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru: materialy XIV Mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf. – Higher education of Ukraine in the context of integration into the European educational space: materials of the XIV International Science-Practice. conf., 14–15. [in Ukrainian]

6. Rebukha L. Z. (2022). Innovatsiini tekhnolohii navchannia v umovakh modernizatsii suchasnoi osvity [Innovative learning technologies in the conditions of modernization of modern education] : monohrafiia. – Monograph, 143. [in Ukrainian]

7. Fatkhutdinova O. V. (2012). Vprovadzhennia novykh tekhnolohii v protsesi pidhotovky spetsialistiv pravoznavstva. [Implementation of new technologies in the process of training legal specialists] Humanitar. visn. Zaporiz. derzh. inzh. akad. – Humanitarian. release Zaporizhzhya state Eng. Acad.Vyp. 48, 38. [in Ukrainian]

8. Chernilevskiy D. V. (2017). Realizatsiia suchasnykh pedahohichnykh tekhnolohii: kreatyvnyi pidkhid [Implementation of modern pedagogical technologies: a creative approach]/ Kreatyvna pedahohika. – Creative pedagogy 12. 27–32. [in Ukrainian]